

A BÖRTÖNÉVEK

A letartóztatás

„Az Isten Fia nem azért szenvedett halálra, hogy az embernek ne kelljen szenvedni, hanem azért, hogy szenvedései olyanok legyenek, mint az övé.” (G. Macdonald)

Egy nap levelet hozott a posta. Rendhagyót. Egy lelkész társam felesége ezt írja: „Ma éjjel súlyos beteg, tébécés-kavernás férjemet elhurcolta a szekuritáté. Ha nem hinném azt, aki negyednaposan is kihozta Lázárt a sírjából, többé nem remélhetném vele e földön a viszontlátást. Ámde hiszem...”

A hír megerősítette bennünk, amit úgyis tudtunk. Rövidesen rajtunk a sor. Megindultak a masszív letartóztatások. A falu népe még mindig vonakodott vállalni a kollektív nyomorúságot a mezőgazdaság kolhozosításában. Dúlt az ideológiai harc is. A kommunista rendszer meg akarta semmisíteni a legádázabb ellenségnek tartott, keresztyén hívő közösséget.

Csaknem egy hónap telt el. A romániai református egyházban a megújulási evangéliumi mozgalom néhány tagját már rács mögé tették. Naponként szorongtunk, nehogy kimaradjunk a letartóztatásból, hátha nem lesz erőnk hitünkben megállni a „szabad” életben.

1958 pünkösdjének második napját telis-teli templomunkban bensőségesen ünnepeltük. Egészen betöltött a gyülekezet egyik kedves éneke, Hrabanus Maurus Jövel, teremtő Szentlélek kezdetű himnusza:

Adj nekünk teljes örömet,
Idvesség-hozó kegyelmet;
Köztünk minden gyűlölséget
Ronts el, és adj egyességet.

Búcsút vettünk a gyülekezettől – ki gondolta volna: ez az utolsó találkozásunk.

Otthonunkban tovább élt pünkösdi öröme. A gyermekek hancúroztak az udvaron. A két legkisebb, Péter és András, alig egyéves, ölünkben fecsegték a maguk nyelvén. A Pokol erői megirigyelték örömüket. Leszállt az est, s mi még mindig a lelkeszlak kertrenéző ajtájában álltunk. Váratlanul sötét árnyékok húznak felénk. Engem keresnek. Kezükben házkutatási engedély. Intenek, s ez azt jelenti, többé senki el nem hagyhatja helyét. Csak a gyermekek feküdhettek le. Mintegy öten valósággal megszállják szegényes hajlékunkat. Mindent átkutatnak. Főleg könyveim és levelezéseim érdeklik őket. Bennem ott ül a szorongás: nehogy elrejtessenek valahová, szokásuk szerint, pisztolyt vagy rendszergyálázó iratokat.

Éjjel két óra. „A bűnjelek” az íróasztalomra sorakoznak, jegyzőkönyvbe kerül minden könyv, minden levél. Tanúkkal együtt alá kell írnom: ezeket találták. Feleségem mellett ülök az irodában egy lócán. Nem mozdulhatunk. Hátratett kezemről észrevétlenül lehúrom jegygyűrűm, s a feleségem kezébe csúsztatom. Éppen idejében. Tudomásomra hozzák: velük kell mennem. Sebtében átöltözöm. A kicsi gyermekágyak fölé hajlok, megcsókolom utoljára mind a hetet. A legnagyobbik alig tízéves. Feleségemmel halkán könyörgünk. Ha itt már nem, a sötétség nélküli hazában újra együtt.

Kis ponyvás kocsi áll a kapunk előtt. Beültetnek, közrefognak. Megadom magam, de nem nekik, hanem neki, aki a föld királyainak Fejedelme. Robog velünk a ponyvás halálkocsi, a rossz földes, erdei utakon. Vajon hová visznek? Reggeledik. A kocsi begördül a járási székhely, Margitta szekuritáté-központjának udvarába. A lépcsőkön revolverükkel hivalkodó sötét alakok várják újabb áldozataikat. A folyosó végén hatalmas, az egész teret betöltő, embervér-piros betűk fogadnak: Vigilentă! Éberség! A nekik szóló felhívást nekem szólóként olvasom. Még írásukban is Jézus szavát hallom: „Vigyázzatok és imádkozzatok...!”

A borzalmak házában ez az első jele annak, hogy Megváltóm nem hagyott magamra. Olyan hatalmas, hogy ellenségeinken át is az ő szava szólhat: Vigilentă! Éberség!

Szembeüttenek a fallal. Egy pocakos pisztolyos őr ügyel minden mozdulatomra. Alvatlan, elcsigázott vagyok. Egyre ismételtetem magamban Ézsaiás próféciáját: „Mint bárány, mely mézsárszékre vitetik, és mint juh, mely megnémul az őt nyírok előtt...” (Ézs 53,7)

Újból izgatott szaladgálás, járkálás. Ismét betuszkolnak a ponyvásba. Vajon hová...? A kocsiból nem látom a külvilágot. Mégis sejtem. A nagyváradi központi „vágóhídra” visznek. Egy kisebből egy nagyobbá. Az órás út végtelennek tűnik. Ismét egy udvarra fordulunk be: vaskapu, betonkerítés, rajta szöges drótháló. Halálos csend. Csak az eget látom. Az örök sem beszélnek egymással, a mozdulatokból értik egymást. Ajtó nyílik, s elcsigázottan egy tagbaszakadt egyenruhás kezébe kerülök. Gyakorlott mozdulatokkal végigtapogat. Mindent elszed: cipőfűzőt, nadrágszíjat, cipővasat, mindez veszélyes lehet. Innen a halálba sem menekülhet senki. Kínzóinknak fogalmuk sincs: Jézus halála lett menhelyünk. S megakadályozhatatlanul vagyunk halálában s egyben feltámadásában. (Róm 6,3-6) Kiszolgáltatottan és mégis Jézusban elrejtetten.

Sötét szemüveget húznak a fejemre. Már nem látok, és nem is mozdulhatok. Valaki megragadja a karom, s a lépcsőkön lefelé visz. Keze nyomásával jelzi: jobbra, balra, fel, le. A földszintről a pincébe visznek. Ennyit tudok biztosan megállapítani. Oly sok emberi tragédia színhelyén mégsem vagyok egyedül. Érzem annak lábnyomait, aki előttem járt. A csend elhordozhatatlanul démoni. Filcpapucsos őrök léptei nesztelenek. Megint nyílik egy ajtó. Az őr hirtelen lekapja fejemről a vak-szemüveget. Egy keskeny, csupa beton cella tárul fel: kicsi vasrácsos ablak, két betonágy, rajta szalmazsák és pokróc, no meg egy fiatalember. Egyetemista volt, most ő is rab. Később kiderül: ő az én besúgom, akit rám állítottak. Szegény, kétszeresen is rab.

Jobban szétnézek új lakásomban. Már az ajtóban észrevettem valamit, ami mosolyra készítetett. A meglepetés öröme jár át: kicsoda jó Pásztorom van nékem: beton cellában is legeltet... Társam meglepetve kérdez:

– Kicsoda ön? Itt nem nevetni, hanem sírni szoktak. – Ágyamra ülve magyarázom:

– Tudja, letartóztatásom előtt súlyos húgyúti gyulladás kínozott. Tünete a gyakori vizelési inger. – A rabok szörnyű szenvedése éppen ebből adódott. Naponta egyszer engedélyezték a WC használatot. – Mi lesz velem, gondoltam! Azok sorsára jutok, akiket elevenre mart az urina. Amikor beléptem a cellába, az az éjjeli edény integetett felém, ott az ágyam mellett.

– Igen – mondta a fogolytársam –, máától rendelték el, hogy mindenik cellában legyen.

– Látja – mondtam –, most tudtam meg, hogy Isten ilyen gyöngéden szeret még egy éjjeli edényen át is. Ennyi szeretetet csak hálától sírva-mosolyogva lehet elhordozni.